

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 135. Quid circa dispensationes sit præterea observandum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

II. Ex privilegio Societati IESU concessio, alie etiam Mendicantes eligi possunt, ob communicacionem. Debent tamen tam hi, quam isti specialem ad hoc habere facultatem à suis Superioribus, aliàs dispensatio erit nulla. *Aut. cit.* Et patet ex dictis.

III. Confessor debet ita examinare pœnitentem, ut cognoscat, & quidem distinctè, merita causæ, possitque inter ea discernere, ideo enim inscribitur, *Viro discreto*. Præcipuè autem debet inquirere, an preces nitantur veritate: quia gratia non conceditur simpliciter, sed sub conditione; ideoque solet addi clausula, *Quatenus si ita est: vel si ita esse repereris.* *v. Aut. cit.*

IV. Is, qui dispensationem petit, debet Executori ad id electo confiteri: nec sufficit, antè ei confessum fuisse. Pater ex dictis. *Leo. f. 23. Dian. R. 71, Regin. Pont. contra Sanch. Sal. Perez, Paulum: quorum sententiam non amplius esse probabilem docet Fill. Escob. Lezan. Dian. l. c. & p. 8. t. 3. R. 105.*

V. Commissio hujus dispensationis non expirat morte Pœnitentiarii concedentis, re integrâ; quia est gratia, non facienda, sed facta in favorem Oratoris, cui jus quæsitum est; & Executor est dispensator necessarius, si quidem preces nitantur veritate. Neque etiam morte Pontificis: tum ob rationem allatam, tum quia officium majoris Pœnitentiarii non expirat morte Pontificis. *Dian. p. 8. t. 3. R. 89. ex Suar. Sanch Garc. &c. contra Navar. Bon. &c.*

A D D E N D A.

Q. 135. Quid circa dispensationes sit præterea observandum. *R. seqq.*

G g

4.1.

§. I. Dispensatio est actus potestatis legislativæ, quo circa casum vel personam particularem relaxatur obligatio legis, manente illâ obligatione quoad casus alios vel quoad reliquam communitatem: differt à licentia, quòd hæc sit quasi conditio inclusa in lege, nam lex prohibet fieri vel omitti sine licentia: est autem quandoque opus dispensatione, etiam si cesset intentio & ratio legis, uti habet *S. Th.* in 3. d. 37. q. 1. a. 1., sic etiam si adsit certò sufficiens causa inveniendi matrimonium sine proclamationibus, nihilominus debet dispensatio haberi; & licet sit causa sufficiens dispensandi, non ideo est causa sufficiens propriâ auctoritate omittendi proclamationes; & in hoc aliisque similibus casibus à posteriori colligimus talem esse voluntatem Superiorum, culpant enim aut puniunt, si aliter fiat, *Dixi*, aliquando, nam in multis casibus, maximè qui frequenter occurrunt, satis scimus Superiores id non exigere, sed satis esse, quòd habeamus certitudinem de justa causa excusante, sic si sim certus, me comedendo pisces passurum grave damnum in valetudine, possum die vetito sine dispensatione comedere carnes; item die festo è Missa emanere, si habeam certò justum impedimentum, uti habet communis sensus & usus; quamvis semper consultiùs sit recurrere ad Parochos vel Confessarios saltem pro declaratione, quòd hic & nunc non sit obligatio.

798 §. II. Potestas dispensandi est res favorabilis, hinc latè interpretanda est, adeoque in dubio, an se extendat ad hunc vel illum casum, potest judicari, quòd se extendat. *Nec obstat*, quòd lex sit in possessione, nam pro hoc casu constat de benigna voluntate Superiorum, qui beneficium suum volunt amplum esse. E contra dispensatio, quæ sit privatis, est res odiosa, cum sit exceptio à lege communi, diffor-

mitas

mitas à communitate, & quædam correctio juris, hinc est restringenda, & ideo in dubio, an se extendat ad has vel illas circumstantias, judicari debet, quòd se non extendat, ita cum communi *Tamb.* in Dec. l. 1. c. 3. §. 7. V. *dispensatio, Gob.* in Exp. T. 9. n. 700; & dixi n. 622., diciturque iterum n. 839.

§. III. Superior loci seu territorii potest, 799 etiam in legibus communibus, dispensare cum vagis nullibi habentibus domicilium, ita *Sanch. Less. Castrop.* T. 3. d. 6. p. 7. §. 2., ubi cum aliis docet posse quoque dispensare in lege communi cum peregrinis alibi habentibus domicilium, uti eos absolvere potest à peccatis; tamen cum his non potest dispensare in votis, juramentis aut aliis singularibus impedimentis, ad hoc enim videtur requiri major subjectio: Potest tamen Superior in his, item in omnibus legibus & pœnis secum ipso dispensare, non tantum indirectè, quia tollendo obligationem à communitate, cujus pars est, simul tollit à seipso; neque tantum mediata, in quantum sibi eligere potest aliquem, qui in ipsum habeat eandem potestatem etiam absolvendi à peccatis & censuris, quam ipse habet in subditos, *Cap. finali, de pœn. & Remiss.* sed probabiliter directè & immediatè quoad ea, quæ indigent absolutione, uti dicitur l. 3. p. 1. n. 485., potestque videri *Illf. t. I. d. 2. n. 49., & n. 50. de peregrinis*: Videri etiam potest *Delbene de Immun. Eccles.* toto cap. II. Et de dispensatione cum seipso. vide eundem dub. 7.

§. IV. Si dispensatio sit ad majus, etiam præsumitur esse ad minus ejusdem generis, nisi ratio sit pro majori, quæ non est pro minori, ita plures cum *Sanch. de matr.* l. 8. d. 1. à n. 37., hinc qui per dispensationem potest comedere carnes, etiam potest ova; item qui, alioquin inhabilis, habet per privilegium, ut facere possit testamentum, etiam potest

donare mortis causâ aut facere codicillos. Item qui dispensatus est ad subdiaconatum, etiam est dispensatus ad minores. *Felin. Host. Pass. Leur.* p. 1. q. 286. quem vide.

301 §. V. Conferens beneficium vel officium alicui, quem scit esse inhabilem, præsumitur, si potest, dispensare circa inhabilitatem, nisi coactus conferat: idem est, si sciens inhabilitatem ad Ordines, et tamen conferat Ordines, quia quisque censetur velle ponere actum validum, ergo vult remove impedimentum valoris, quantum potest, potest autem solo animo absque certa verborum forma, ergo censeri debet id facere: hinc etiam quoties Superior videt subditum agentem contra legem & tacet, censetur dispensare pro eo actu, est enim rati habitio pro præsentis, non tamen pro actibus futuris, ita *Sanch. Sa, Schildere & alii cum Dian.* p. 8 T. 3. R. 76 Ad-
dunt *Sanch. Dian. & Castrop.* d. 4. p. 9., si dispensatus sis ad duo beneficia, etiam te esse dispensatum à residentia unius; item si dispensatus sis in ætate ad beneficium parochiale, etiam es dispensatus in obligatione intra annum suscipiendi sacerdotium; item si tecum sit dispensatum, quia illegitimus es vel irregularis, ut possis suscipere Ordines sacros, etiam est dispensatum, ut possis accipere beneficium simplex tanquam titulum ordinationis tuæ, hæc enim se concomitanter habent, ideoque si dispensans potestatem habeat, censetur eam extendere ad utrumque. *Laym.* ad c. 1. de filiis presbyt. in 6 contra *Silv. Rebuff. Az.* *Leur.* q. 269. Vide *Castrop.* de cens. d. 6 p. 7. n. 19. & 20. *Dian.* p. 7. tr. 10. R. 6. p. 8. t. 3. R. 38. & 41. p. 9. tr. 8. R. 2. p. 10. t. 13. R. 30. *Illf.* t. 1. d. 3. n. 36. 37. *Leur.* q. 269.

302

§. VI. Dispensatio obtenta ex falsis causis nihil operatur; ita communis cum *Covar.* l. 4. R. 20. n. 5.

Suar.

Suar. devoto l. 6. c. 6., hinc *Inn. III* c. 15. de rescrip. ait, licet *Sedes Apostolica* consueverit petentibus se liberalem exhibere, mendax tamen precator non debet impetratis gaudere: iustæ autem ad petendam dispensationem causæ sunt, necessitas personæ, vel magna difficultas observandi: addit aliquid, secundum *Dian.* & alios, virtus vel nobilitas personæ, item ut ipse dispensans clementiam & liberalitatem suam ostendat, sed hæc intellige, si dispense in lege sua aut inferioris. Iusta etiam causa est, ut putant *Sanch.* & alii cum *Dian.* p. 6. T. 7. R. 24. & p. § T. 3. R. 7., si votum aliquod sit factum in tenerate, vel interveniente metu aut tristitiâ, aliâve passionis, etiamsi non esset specialis difficultas in observando, quia tum præsumitur non fuisse plenam libertatem, aut saltem facilius remittendam ideo obligationem, quod libertas fuerit minor. Quod si dispensatio à Superiore data sit sine iusta causa, multi cum *Ills.* d. 2. n. 52. docent subditum posse illâ uti, sed *Az. Sot. Salas, Sanch. Amicus* aliique cum *Moya* t. 6. d. 1. q. 3. contradicunt, quia jus naturæ dicit partem non debere sine causa difformari à toto. Circa casum, in quo cessat causa dispensationis, videri potest *Moya* q. 2. & *Ills.* d. 3. à n. 40.

§. VII. Quando pro causa dispensationis obtinendæ in voto castitatis allegatur periculum incontinentiæ, non sufficit quodvis periculum, nec timor unius aut alterius lapsus, sed debet esse maximum periculum frequentis lapsus, ita ut ea persona dici possit incontinenter vivere, ita *Portell. Dian.* R. 107. *Gob.* in *Quin.* T. 5 c. 37. n. 237. 803

§. VIII. Si dispensans in lege Superioris sit certus esse aliquam causam dispensandi, sed dubitet, an sit sufficiens, posse dispensare docent *Sanch. Tamb.* n. 6. & *Gob.* in *Exper.* T. 9. n. 683., quia potestas di-

dispensandi est latè interpretanda, uti dictum est, n. 798., & dispensaturus non obligatur ad tam rigidum examen de plena sufficientia causæ: si autem postea appareat causam non fuisse sufficientem, dummodo adfuerit causa aliqua, iidem cum *Ills. d. 2. n. 54.* putant ex pia interpretatione prudenter præsumi posse consensum Superioris, ideoque dispensatum posse pergere uti dispensatione; alii negant, & meliùs, saltem, si advertatur nullam fuisse causam dispensandi, ideoque etiam, si dispensare volens dubitet, an aliqua causa adsit, non potest dispensare, quia potestas delegata dispensandi necessariò postulat causam, ergo quando dubitatur de omni causa, potestas est dubia, nemo autem uti debet dubiâ potestate. Quòd autem legislator sine iusta causa dispensans non peccet mortaliter, docet etiam cum pluribus aliis *Delbene c. 15. dub. 4.*

305 §. IX. Si certus sis te indigere dispensatione, & dubites, an obtinueris, non poteris pergere, quia certa indigentia prævalet contra incertam dispensationem: si autem certus sis te impetrasse dispensationem, sed dubites, an ea sit valida, v. g. quia dubitas an hoc, quod expressisti vel tacuisti, sit causa finalis an tantum impulsiva, præsumendum est esse tantum impulsivam & non finalem, quia est quædam possessio pro actu, & semper præsumendum est in favorem valoris actus, ita *Sanch. Castrop. Tamb. n. 5. Gob. n. 615. & 682. Dian. p. 3. T. 3. R. 64. Santarelli* in variis Resol. p. 1. q. 59, habetque decisio Rotæ apud *Rosa de Execut. litt. Apost. p. 1. c. 6. n. 52.* contra *Molinam* & alios: & idem dicit *Santarelli*, si dubitetur, an dispensatio sit subreptitia, item an preces nitantur veritate, dicit enim præsumendum, quòd non sit subreptitia, & quòd veritate nitantur, nam delicta non præsumuntur. *Nec refert*, quòd impedi-

impedimentum videatur esse in possessione, cum sit certum dispensatio autem sit dubia, nam contra illam possessionem prævalet dispositio juris, dicens in dubio judicandum esse pro valore actus, ut scilicet magis valeat quam pereat, sic enim *L. quotiens*, ff. de rebus dubiis. dicitur, *quotiens in actionibus aut exceptionibus ambigua est oratio, commodissimum est id accipi, quo res, de qua agitur, magis valeat, quam pereat: & C. Abbate*, de verb. signif., profecto sic intelligenda sunt illa verba, ut res, de qua agitur, valere possit potius quam perire.

§. X. Dispensatio subreptitia vel obreptitia est 806
invalida: illa autem est subreptitia, in qua taceretur veritas alioqui exprimenda; illa obreptitia, in qua exprimitur falsitas, quæ est causa finalis seu motiva, id est, quæ cognita non fuisset facta dispensatio, vide *Rosa* à n. 17. Rectè tamen notat *Gob.* n. 613., ut sit subreptitia vel obreptitia, debere esse taciturnitatem veri vel expressionem falsi circa causas pertinentes directè ad materiam concessionis, non autem ad concedentem, vel quæ concessioni sint extrinsecæ, sic quamvis petens sit improbus, quod si sciret dispensans, non dispensaret, non ideo est subreptitia, quia hoc tenet se ex parte petentis, & est extrinsecum materiam concessionis: similiter non est subreptitia vel obreptitia, si reticeatur vel affingatur causa tantum impulsiva, sine qua fuisset quidem facta dispensatio, sed difficultatis; & ita omnes communiter notant, (licet aliqui cum *Sa v. Gratia* n. 10. excipiant, si hæc causa impulsiva notabiliter moveret,) habetque fundamentum ex *Cap. super litteris*, 20. de re scriptis. Vide *Rosa* à n. 26.: sic qui occidit Sacerdotem, etiamsi in petenda dispensatione ab irregularitate solum exprimat se occidisse hominem, valebit, uti habent *Sanch. Laym.* & alii cum *Dian.* p. 1.

T. 10. R. 38. contra *Suar.* & alios : hinc *Castrop.* tr. 3. d. 6. p. 16. §. 3. universaliter concludit, tum tantum vitium rescipitum & dispensationem esse invalidam, si reticeat aliquid spectans ad causam finalem concessionis, vel si exprimat falsitas attingens causam finalem, & quæ de jure vel consuetudine debeat taceri : quænam autem de jure exprimi debeant vel taceri, fusè explicat §. 4.

807

§. XI. Si Curialis, id est, ille, qui in Curia pro altero procurat vel sollicitat dispensationem, addiderit aliquid falsum circa causam finalem, vel tacuerit aliquid verum in una parte separata, in scio illo, pro quo procurabatur, hoc non vitiat rescipitum pro illa parte, pro qua non intervenit vitium, ita *Portell & Dian.* p. 8. T. 3. R. 68. imò *Socinus & Felinus* putant quoad neutram partem vitium, quia nulla adfuit malitia vel dolus impetrantis, sed rectè contradicit *Dian.*, quia mens dispensantis non est dispensare circa illam partem, in qua intervenit vitium circa causam finalem; consequenter quando plura simul conceduntur, & partes inter se sunt separatae, v. g. si petas dispensationem voti castitatis & voti peregrinationis, subreptio in una parte non vitiat totam dispensationem, sed illam tantum partem, quæ est subreptitia, ita *Sanch. Dian & alii* cum *Castrop.* §. 5. Quòd si partes non sint separatae, sed tendant ad eundem finem, v. g. si petas dispensationem consanguinitatis & voti castitatis in ordine ad contrahendam Matrimonium, si subreptio in una sit commissa per simplicitatem, vel ignorantiam licet culpabilem, sed non crassam, vitabit tantum illam partem, in qua facta est subreptio; si autem subreptio est facta ex fraude & malitia, vitabit totum post sententiam commissæ fraudis, hæc enim est pena fraudis commissæ ab impetrante ipso, & statuta in

in iure apud *Castrop.* n. 6. & *Rosa* à n. 64. & 93. Quòd si causa probata sit per falsos testes, dummodo causa in se sit vera, *Perez* apud *Gob.* n. 634. dicit valere. Potest de his omnibus etiam videri *Illf.* à n. 55., qui consentit.

§. XII. Satis est, si causa finalis verificetur eo tempore, quo Romæ conceditur dispensatio, & simul illo, quo Ordinarius vel Confessarius dispensat, licet non verificetur tum, quando petitur, neque postea, quando est concessa, & antequam executioni demandetur, quia sic rescriptum non est falsum, & nititur verà causâ, ita *Sanch. Præp. Dian.* & alii cum *Castrop.* d. 4. p. 15. & *Gob.* n. 675. Quòd si causa cesset post dispensationem datam & ab Ordinario factam, sed ante ejus executionem, *Sanch. Côn. Hurt.* dicunt non valere: E contra valere docent *Sa, Pontius, Tamb.* apud *Gob.* supra, & iterum n. 677., qui *Tamb. & Gob.* addunt, probabile esse, quòd etiam sufficiat adesse causam tum, quando Delegatus à Papa dispensabit; idemque repetit *Gob.* n. 692. vide *Illf.* d. 3. à n. 40. Item dicenda l. 3. p. 2. n. 1309.

§. XIII. Si in rescripto plures ponantur causæ, non est necesse omnes verificari, sed satis est finalem esse veram: aut si plures sint finales, & singulæ sufficientes, satis est unam ex his esse veram, etiamsi aliæ sint falsæ, *Suar.* & alii cum *Sa, v. Gratia* n. 24. *Luca de benef.* d. 78. n. 3. & *Sylvio* in variis Resol. p. 1. v. *dispensatio, C. I.*: si tamen duæ simul, & non singulæ seorsim, viderentur sufficientes, vitiabitur, si altera sit falsa, *Dian.* p. 4. T. 4. R. 53.; quòd si unica tantum causa ponatur, hæc censetur finalis, & non impulsiva tantum, hinc si ea sit falsa, vitiat rescriptum, *Sanch.* & alii cum *Gob.* n. 614., quòd verum est, etiamsi per ignorantiam aliquis expressisset causam falsam, putans esse veram, uti cum communiore

tenent *Castrop. & Gob.* n. 633. contra *Pontium*.
Vide *Rosa* à n. 58.

810 §. XIV. Valida est dispensatio, quamvis erretur in nomine personæ petentis dispensationem, uti tenent *Sanch. Bonac. Pontius, Gob* n. 635. *Amicus* T. 5. d. 6. f. 3. à n. 143., nisi dispensans ex falso nomine intelligeret personam sibi notam, cui intenderet specialiter facere gratiam, non autem illi, cui reipia petitur, uti probabilius tenent *Castrop. & Ills.* d. 2. n. 58. Item non refert, si erretur in nomine diocesis, uti habet *Amicus* cum *Gob.* suprâ contra *Sanch. & Perez*, quia Papa dat potestatem Episcopo petentis, quisquis ille sit, & absolutè consentit. Nec refert, si error aliquis per incuriam scriptoris irreat, uti si pro gradu tertio affinitatis rescribatur tertius consanguinitatis, *Laym. Dian.* p. 3. T. 3. R. 63. 64. & alibi.

811 §. XV. Si quis à Superiore petat facultatem dispensandi in quodam casu, quem non explicat, quia credit negandam facultatem, si exprimeret, quamvis Superior concedat facultatem in genere, invalida erit dispensatio, si Superior aliquando habuit voluntatem non dispensandi in tali casu, quæ adhuc habitualiter duret, ita *Salas & alii* cum *Dian.* R. 32. Quod si dispensatio tibi negata fuerit antehac, vel ab eodem, à quo petis, vel ab alio etiam Superiore, quàm hic sit, valida erit obtenta ab hoc, licet de negata priorè non fiat mentio, quæ si fieret, non dispensaretur, quia hoc non obstante habet præsentem absolutam voluntatem dispensandi, *Suar. & alii* cum *Castrop.* §. 4. & *Rosa* n. 365. Si autem obtinuisti dispensationem in uno defectu, & postea ad eundem finem petas dispensationem in alio defectu, communior sententia & stylus curiæ habet, quod debeat fieri mentio prioris defectus dispensati, ob cap. 2. de filiis presbyt. in 6., quia nempe sæpe nollet Papa, intelligens tot defectus

fectus adfuisse; alii tamen contradicunt, & videri potest casus in utramque partem fusè agitatus apud *Rosa* à n. 357. vide etiam dicenda l. 4. n. 651. item plurà ibidem à dicto numero 651. de supplicis & rescriptis Item alia ibidem n. 667.

§. XVI. Parvitas materiæ circa veritatem tacitam vel falsitatem assertam non tollit valorem dispensationis, v. g. si verus valor beneficii in modico mutetur, dispensatio non invalidatur, quia modicus defectus vel omissio levis solennitatis non vitiat actum, ita *Riccus* cum *Dian.* p. 5. T. 5. R. 33. An autem, si plures defectus sint dispensandi, possit pro singulis peti dispensatio per diversas supplicas, dicitur l. 4. n. 651. 812

§. XVII. Si in rescripto loco veræ causæ, quæ allata est, substituatur alia secundum formulam rescribendi curiæ Romanæ, dispensatio est valida, & credendum est fuisse errorem scriptorum aut negligentiam expedientium, *March.* in Trib. T. 3 p. 3. T. 1. Tit. 9. q. 2. ref. 2. dicens se sæpius expertum. 813

§. XVIII. Si in rescripto addatur, *Motu proprio*, suppletur defectus subreptionis, quo petens reticuit causam finalem, non tamen suppletur, si expresserit causam finalem falsam, ita *Sanch. Amic. & Diana* supra R. 70. ubi *Portell* notat, si dispensans dicat absolute se motu proprio dispensare, tum dispensationem fore validam ex liberalitate & gratia supplente omnes defectus, si autem dicat se dispensare motu proprio, sed præcedente petitione vel informatione petentis, tum fore invalidam, si sit aliqua subreptio. videri potest *Rosa* n. 109. & dicenda l. 4. n. 654. 814

§. XIX. Dispensatio pro foro conscientiæ valida est, per se loquendo, ante expeditionem rescripti, hoc enim requiritur tantum pro foro externo, ita *Mol. Sanch. Sa. v. Gratia.* n. 21. *Dian.* p. 10. T. 16. R. 55. *Gob.* n. 669. ; unde 815

unde adhuc valeret, etiam si Papa moreretur ante rescriptum expeditum, modò re ipsa dispensàrit: hinc aliqui apud *Gob.* n. 490 & *T. Io.* n. 553. dicunt, si dispensatio sit hodie concessa Romæ, quamvis tu id nescias, si cras ad effectum procedas, actum fore validum, quia re ipsa existit dispensatio, nec ad rem facit illius notitia; excipiunt tamen licentiam motu proprio concessam, quam ex aliqua declaratione sacre Congregationis dicunt nihil operari, nisi post notitiam concessionis: alii ad omnia præquirunt aliquam notitiam dispensationis aut licentiæ factæ, voluntque non sufficere solam probabilem conjecturam, quòd facta sit, sed requiri moralem certitudinem, uti si à viro fide digno, qui id sciret, intellexisset, ita *Amicus, Dian.* p. 8. T. 3. R. 84. & alii. Dixi per se loquendo, nam in primis si dispensatio te in scio sit impetrata vel concessa, putant *Sanch. Casp.* *Gob.* & alii non habere effectum, usque dum acceptes, quia est quædam donatio, quæ per acceptationem completur: sed de hoc dicetur l. 6, T. 6. c. 3. ad dub. 4. Deinde rectè notat *Gob.* T. 9 n. 743., Papam ipsum sæpe non dispensare, sed dispensationem committere Episcopo vel Officiali, si hic invenerit pecces veritate niti, tum autem non poterit Episcopus dispensare ante examinatas preces.

316 §. XX. Multi apud *Sanch.* de matr. l. 8. d. 28. n. 86. dicunt commissionem dispensandi expirare morte committentis, quia mandatum re integrâ, expirat morte mandantis l. Ei, 108. ff. de solutionibus, & cap. licet undique 30. de off. & potest. iud. deleg., sed *Sanch.* n. 87. Probabilius sic distinguit, quando in literis gratiæ in alicujus favorem concessis, minister executurus, est voluntarius, utpote cui non præcipitur, ut exequatur, sed sola exequendi facultas conceditur, non favore ipsius, sed ejus, cui gratia est concedenda, tunc

tunc est gratia *facienda*, ac proinde expirat morte cōcedentis re integrâ; at si sit executor necessarius, utpote qui exequi iubetur, si preces veritate nitatur, tunc censetur gratia *facta*, ac proinde non perit morte concedentis; quod utrumque satis clarè colligitur ex cap. *si cui*, de præbendis in 6. & cap. *si super gratia*, de off. delegati in 6., Ratio disparitatis est, quia in priore casu non est jus quæsitum illi, qui dispensandus est, sed relinquitur voluntati Delegati, velitne dispensare an non; in posteriore per mandatum jus quoddam illi est factum, ut à delegato dispensationem exigat, qui etiam exequi tenetur. Eandem sententiam tenent cum *Sanch. Hieron. Paulus, Rebuff. Maiol. Henr. q. Suar. Sa. Guttier. & Laym. ad C. si super*, de off. & pot. deleg. n. 2. *Castrop d. 4. p. 16. §. 2. n. 3. Garc. p. 6. c. 3. n. 305 Lotter. l. 1. q. 29. n. 34. Illf tr. d. 3. n. 48.* Et quodd mandatum non semper expiret morte mandantis, dictum est n. 566. & dicitur iterum n. 876., potestque videri etiam *Lugo in Resp. mor. l. 1 d. 20. & dicendal 3. p. 2. n. 688.*

§. XXI. Quando omnia iubentur fieri *gratis* 817
ubique, Sa, v. Gratia, n. 25. putat intelligi de datis vel promissis alioqui illicitis, *Gutt. & Homob.* putant tantum prohiberi ea dona, quibus animus recipientis corrumpi posset, sed opiniones illæ sunt rejiciendæ, prohibentur enim etiam alia data vel promissa: rectè tamen dicunt *Sanch. Fill. & Dian p. 4. T. 4. R. 15.* tantum prohiberi, ne aliquid detur ante expeditionem, vel ne de dando contrahatur, non autem prohiberi, si post expeditionem aliquid detur ex gratitudine.

§. XXII. In dubio, an casus dispensatione indi- 818
 geat, si dubium sit positivum, id est, si habeas rationem gravem, quod non indigeat, non est opus dispensatione, quia licitè sequeris probabilem: si dubium

bium sit negativum, *Bonac.* dicit esse opus, ne reponas periculo transgrediendi legem: *Illf.* t. 1. d. 1. n. 47. dicit non tam opus esse dispensatione, quam declaratione, quod lex tum non obliget: *Sa v. dispensatio* n. 1. *Laym.* l. I. t. 4. c. 22. n. 4. *Barbos.* de off. Episc. alleg. 35. n. 18. dicunt Episcopum posse declarare, quod non sit opus dispensatione, vel dispensare in cautelam: *Dian.* p. 4. t. 3. R. 46. *Caran.* apud *Dian.* p. 8. t. 3. R. 95. *Castrop.* t. 3. d. 6. p. 5. n. 10. absolutè dicunt non esse opus dispensatione, quia præsumptio est pro libertate, hinc ff. de Reg. Juris, Reg. 20. dicitur, *quotiens dubia interpretati libertatis est, secundum libertatem respondendum erit*: quod tenet *Castrop.*, licet magis inclinaret, quod indigeres dispensatione, quia non debes centere te obstrictum lege, nisi de lege sis certus, secundum dicta n. 272.

Cur in lege naturæ non possit directè dispensari: item quomodo possit dispensari in quibusdam legibus Divinis, at non in omnibus, videri potest *Illf.* à n. 43. Denique an Superior aliquando teneatur dispensare in lege, dicitur l. 3. p. I. à n. 538.

319 Q. 136. *Quid de præsumptione licentiæ sit observandum.* R. seqq.

§. I. Præsumptio licentiæ est actus prudentiæ, quo quis iudicat legislatorem hinc & nunc tacitè consentire, ut agatur contra legem: quando autem ad valorem actus prærequiritur actualis consensus Superioris, saltem habitualiter perseverans, certum est non sufficere præsumptionem licentiæ, v. g. ad absolvendum prærequiritur actualis approbatio, hinc licet sciam me approbandum, si peterem, non ideo possum ex præsumpta illa licentiæ absolvere, uti cum communi *Lugo* de iust. d. 3. n. 134.

320 §. II. In alijs rebus, quarum valor non pendet ab